

2017-185

Archeologienota Affligem Groeneweg

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

6-11-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Affligem Groeneweg (provincie Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied, 17 034m² groot, bevindt zich ten oosten van de dorpskern van Terafene. De site is een min of meer rechthoekige zone, noordzuid georiënteerd, die gelegen is tussen de Petterstraat in het noorden en de Groeneweg in het zuiden. Twee vrijstaande woningen langsheen de Petterstraat vallen binnen het plangebied, alsook 1 woning langsheen de Groeneweg. De rest van het plangebied wordt ingenomen door landbouwgronden, enkele beboste percelen en de tuinen horend bij de woningen.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij de relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Op de oudst betrouwbare kaart, de Ferrariskaart uit ca. 1777, is het plangebied onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als landbouwgrond. Dit blijft zo tot ca. midden 20ste eeuw. Nadien neemt het plangebied geleidelijk zijn huidige vorm aan. Er hebben gekende grootschalige verstoringen plaatsgevonden. Hoe de site er uit zag voor 1777 is niet gekend. Op archeologisch vlak is er zeer weinig relevante info voorhanden. Enkele gekende sites in de ruime omgeving geven aan dat de regio sinds lang werd gefrequentieerd. Het plangebied is gelegen op matig droge zand/licht zandleemgronden, net buiten de vallei van de Bellebeek, op een licht hellend terrein. Verder naar het noorden strekt zich een heuvelrug uit. Deze locatie op het snijpunt van verschillende landschappelijke zones en niet ver van water kan een aantrekkingspool geweest zijn voor menselijke activiteit/bewoning in het verleden. Deze gegevens tonen aan dat het projectgebied een bepaalde archeologische verwachting heeft. Gezien de landschappelijke ligging, de bodemgesteldheid, de archeologische context en de historische gegevens is er een kans dat er site(s) uit het neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en/of nieuwe tijden aanwezig zijn binnen het plangebied. In situ bewaring van eventuele steentijdsites wordt niet verwacht, de bodemkaart geeft hier geen aanwijzingen voor. Er hebben geen gekende diepgaande verstoringen plaatsgevonden op het plangebied, waardoor kan verondersteld worden dat eventueel aanwezige archeologische sites met grondsporen een goede bewaring zullen hebben.

De site zal verkaveld worden in 30 loten. Niet het gehele plangebied zal betrokken worden bij de werken: de bestaande woningen blijven bestaan, alsook delen van de tuinen die er toe behoren. De gezamenlijke oppervlakte van de betrokken percelen is ca. 13 400m². Er kan vanuit gegaan worden dat het archeologisch bodemarchief van alle betrokken percelen bedreigd wordt door de werken: het voorafgaand rooien van de bomen, het bouwrijp maken van de percelen, het optrekken van de woningen, het aanleggen van wegenis en nutsvoorzieningen en -leidingen en het inrichten van de tuinzones is nefast voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites. Bovendien kent het plangebied een bepaalde archeologische verwachting. Op basis van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aangetoond worden. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren in deze archeologisch eerder ongekende regio.

Gezien de aard van de site en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven noodzakelijk. Ook naar kosten-batenanalyses is deze onderzoeksmethode te prefereren. Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden hieronder voorgesteld. Dit proefsleuvenonderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na het rooien van aanwezige bomen en begroeiing.

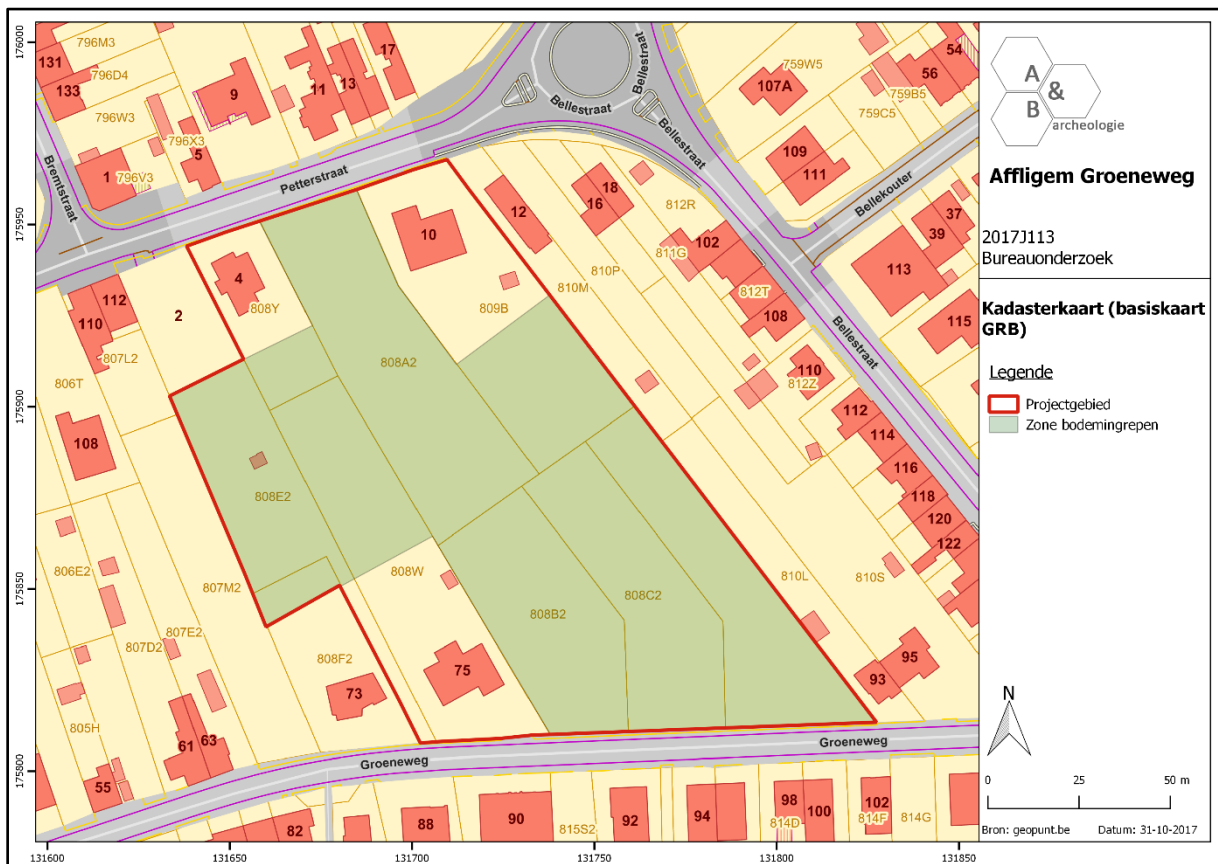
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Affligem Groeneweg

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 131633,47 en Y: 175807,2; X: 131827,41 en Y: 175967,84

Kadastergegevens: Affligem, afdeling 3, sectie A, percelen 808A2, 808B2, 808C2, 808D2, 808E2, 808F2, 808W, 808Y, 809B

Het plangebied is 17 034m² groot, de zone die in aanmerking komt voor verder onderzoek is ca. 13 400m² groot.

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied, waarbij de groen gekleurde zone in aanmerking komt voor verder vooronderzoek (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Zijn er nog sporen te vinden van het pad dat op de Ferrariskaart is aangeduid?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om deze site te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 1 en 2. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

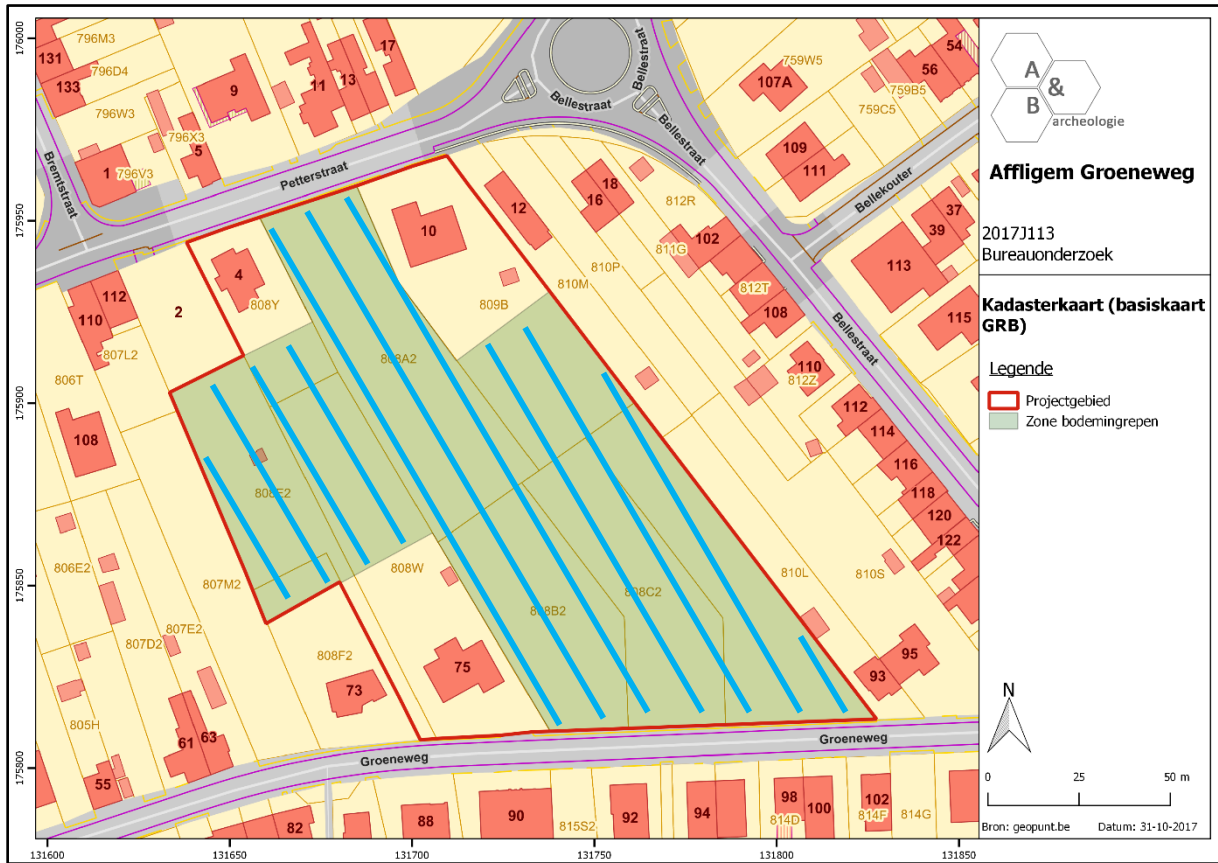
Voorafgaand de start van het proefsleuvenonderzoek moeten de bomen geroid worden. Belangrijk hierbij is dat de stronken blijven staan en niet uitgegraven of gefreesd worden, dit kan pas gebeuren nadat het proefsleuvenonderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is op het plangebied. Er moet met andere woorden vermeden worden dat er bodemingrepen gebeuren voorafgaand het proefsleuvenonderzoek, omdat anders de kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische sporen ongedocumenteerd vernield worden.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. De sleuven worden haaks op de helling aangelegd en zijn dus noordwest-zuidoost georiënteerd. Bij de inplanting van de sleuven worden de huizenblokken in de mate van het mogelijke vermeden. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen.

Er wordt 10%, oftewel ca. 1340m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 335m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters. De ligging van deze bijkomende 2,5% is vrij te bepalen door de erkende archeoloog die het proefsleuvenonderzoek uitvoert. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost. Er wordt in totaal 1675m² oftewel 12,5% van het plangebied onderzocht.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 120 werkdagen ervaring met onderzoek op zandleemgronden.
- Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek in zandleemgronden
- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met ervaring met onderzoek van meerperiodesites.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.